

КОМПЕТЕНТНОСТИ И УМЕНИЯ В ЧАСОВЕТЕ ПО ВТОРИ ЧУЖД ЕЗИК

Маргарита П. Петрова

Втора английска езикова гимназия „Томас Джеферсън“ – София

Резюме. Преподаването на чужд език е все по-голямо предизвикателство в контекста на бързо изменящата се среда и нуждата от интегрирано, практически насочено образование и висока адаптивност към съвременните условия на живот.

В настоящата статия се представя конкретна педагогическа практика, която онагледява значението на компетентностния подход в образованието като източник и стимул за развитие на компетентности и умения в учениците и водещ до по-висока мотивация за учене и самоусъвършенстване.

Описаният в статията урок се отнася към придобиване на нови и доразвиване на стари компетентности и умения с крайна цел изработване на реален продукт от учебната дейност – рекламен материал. Разгледани са етапите, през които се преминава, за да се постигне крайната цел, доказани са ползите от подобен род дейност и са направени съответните изводи.

Ключови думи: компетентности; умения; мотивация; креативност; продукт

В съвременния свят при все по-нарастваща нужда от образовани, мотивирани и интегрирани личности със стремеж към развитие, самоусъвършенстване и креативност, компетентностният подход в образованието има своята тежест и актуално значение. Усвояването на компетентности и умения и прогресът в развитието и затвърждаването им в часовете по чужд език имат важно значение за изграждането на пълноценни и полезни членове на обществото.

В началото нека видим какво представляват ключовите компетентности и меките умения, към придобиването на които е насочен образователният процес в часовете по втори чужд език.

Европейската референтна рамка за ключовите компетентности за учене през целия живот ги определя като съчетание от знания, умения и нагласи.

„Ключовите компетентности са компетентностите, нужни на всеки човек за личностна реализация и развитие, пригодност за заетост, социално приобщаване, устойчив начин на живот, успешен живот в едни мирни общества, организиране на живота по здравословно осъзнат начин и активно граждан-

ско участие. Те се развиват чрез учене през целия живот – от ранна детска възраст и през целия живот като възрастен – чрез формално, неформално и информално учене във всякакви условия, включително семейството, училището, работното място, квартала и другите общности“¹.

Ключовите компетентности включват общуване на роден език, общуване на чужди езици, математическа компетентност и основни знания в областта на природните науки и технологиите, дигитална компетентност, умения за учене, обществени и граждански компетентности, инициативност и предприемачество, културна осъзнатост и творчески изяви.

От своя страна, меките умения са индивидуални, те са свързани с качества, личностни характеристики и социални умения на отделния човек. Съответно те са развити при всеки в различна степен. Като пример за меки умения могат да бъдат дадени работа в екип, адаптивност, лидерство, решаване на конфликти, вземане на решение и много други.

Училището е една от институциите, които играят основна роля в процеса на придобиване и развитие на компетентности и меки умения, в частност чрез обучението по втори чужд език. То трябва да изгради в учениците тези умения, знания и нагласи, които да предопределят тяхното пълноценно житейско и професионално развитие и да им помогне да постигнат конкретни видими за тях и за останалите членове на обществото позитивни резултати.

И така, както казват А. Л. Ортега и П. Ем. Фарфан Флорес, „Обучението, основано на компетентности, се отнася преди всичко до практически опит и до поведение, което задължително е свързано със знанието“ (Ortega, Farfán Flores N/A). А за да има практическо приложение на знанието, трябва винаги да има движение към нещо ново, адаптирано към постоянно променящите се условия на живот.

Така понятията знание, практика, иновация се превръщат в неразделно цяло.

Целите на тази статия са:

- да се покаже нагледно как компетентностният подход води до ефективно усвояване на учебния материал;
- да се демонстрира как чрез изработване на реален краен продукт учениците разширяват и развиват знанията, уменията и нагласите си;
- да се докаже, че креативният подход и иновативността при изпълнението на учебните задачи водят до по-висока ефективност и мотивация на учениците

Цел на обучението по чужд език и роля на ученика при постигането ѝ

В съвременното изучаването на чужд език е не просто път към усвояване на средство за комуникация, но част от цялостното формиране на пълноценни, мотивирани личности, успешни в личния, обществения и професионалния

живот. В часовете по чужд език чрез интегрирано преподаване на съдържание качествено се развиват основните компетентности и меки умения, необходими за ефективната реализация на младите хора и мотивацията им за постоянно самоусъвършенстване.

Поради спецификата на езика, като явление, в часовете по чужд език се отразяват всички аспекти на действителността и именно заради това един от най-популярните педагогически подходи е компетентностният. Той допринася за бързо и трайно усвояване на материала, развитие в различни направления на науката и живота и за творческа самоизява на учениците.

Учениците се чувстват много по-мотивирани да работят, преследвайки конкретни, материализиращи се в действителността цели, и имат възможност да бъдат активен субект в работния процес, което намира своето продължение и в подхода им към бъдещата им работа и житейските казуси, пред които ще се изправят.

Крайната цел на подобен тип обучение е изцяло практическа, което до голяма степен отговаря на търсените резултати при обучението по чужд език.

Реализирана практика

В часовете по испански език във Втора английска езикова гимназия компетентностният подход е един от основните инструменти за придобиване и развиване на компетентностите и уменията от страна на учениците. В резултат се постига ясна връзка с практическото приложение на езика и конкретни резултати в обучението.

Учениците създават различни по форма и съдържание собствени продукти (сайтове, сравнителни статистики, статии, регламенти за конкурси, видеоклипове и т. н.), съобразени с конкретни условия и изисквания, които обхващат широк спектър от области на живота и изискват интегрираното прилагане на различни компетентности и умения.

При изработване на продукта основната тежест пада върху активността и творчеството на самия ученик/ученици, които с подкрепата на учителя се превръщат от консуматори на знание в автори на съдържание и се научават да анализират, синтезират и прилагат в практиката получената информация.

Пример за подобен проведен от мен урок, в който са включени разнообразни компетентности и умения и учениците имат възможност да създадат приложим в практиката краен продукт, работейки както индивидуално, така и в екип, е на тема „Превозните средства“ (*Los medios de transporte*).

Цел, подготовка и осъществяване на урока

Урокът се провежда в XI клас (ниво B1.1.) на испански език в рамките на един учебен час, с активно използване на електронна дъска и други технически средства, като хромбуци, таблети и т. н.

Целта е разширяване на речниковия запас, осъзнаване на предимствата и недостатъците на различните видове превозни средства и важността им в исторически, социален, икономически и екологичен план.

Крайният продукт е туристическа реклама на коко такситата в Куба.

Учителят подготвя презентация, която споделя във виртуалната класна стая, за да имат достъп учениците до всички линкове и споделени ресурси, по които да работят. Крайният продукт също се качва във виртуалната класна стая от учениците, за да може да се види от всички и да се направят анализ и сравнение.

Не се изисква специална подготовка от страна на учениците. Темата за тях е позната. Имат базови знания на испански език за превозните средства, както и такива, свързани с тях от другите изучавани в училище предмети, като история, български език и литература, физика, химия, гражданско образование, час на класа и т.н. Учениците имат и житейски опит по отношение на ползите, вредите и начините на употреба на превозните средства, а някои от тях имат и шофьорски книжки.

1. За да бъдат въведени в темата и да преговорят наименованията на някои превозни средства, на първия слайд на презентацията се представя .gif изображение на каруца, теглена от волове. Учениците трябва да кажат на испански език какво е превозното средство, как се задвижва и с какво може да бъде заменено за по-голяма ефективност. Дейността е устна и с индивидуален характер.

2. След като са преговорени основни наименования и понятия, учениците попълват кратък интерактивен тест², споделен от учителя и на електронната дъска. В него трябва да свържат изображението, което виждат, с едно от дадените превозни средства. Там, където думите им са непознати, се опитват да отгатнат вярната въз основа на общата си култура и познания. Тук от особена помощ са българският и английският език.

Дейността е индивидуална, има състезателен характер и изисква бързина, съобразителност и активност от страна на учениците.

Най-добрите от тях са поощрени с овации от съучениците си.

1. След като вече са преговорили подробно и са разширили още познанията си за наименованията на транспортните средства, учениците трябва да ги систематизират в таблица, наречена „Видове транспорт“ (предоставена от учителя), според мястото и начина на задвижване – наземен, въздушен, морски и воден, космически, с животинска и с човешка тяга (фиг. 1).

Terrestre	Aéreo	Ferroviano	Marítimo o acuático	Transporte espacial	Transporte de tracción animal y propulsión humana

Фигура 1

Учениците работят в групи по двама.

В таблицата се включват превозните средства, споменати дотук, както и други, които учениците знаят. По преценка на учениците се добавят и още превозни средства, непознати за тях на испански език, но които те считат за важни. Учениците сами търсят съответните нови превозни средства с помощта на хромбуци, лаптопи, таблети или телефони. Аргументират се защо едно или друго допълнително превозно средство е важно да бъде включено в таблицата.

2. Следва кратка дискусия за важността, предимствата и недостатъците на различните превозни средства не само от техническа, но и от историческа, екологична, социална и др. гледна точка. Учениците изразяват съждения, анализират, сравняват, обобщават. Оборват или се съгласяват с чуждото мнение в процеса на активна, адекватна на ситуацията, уважителна и ефективна комуникация.

3. След като вече са разгледани различни аспекти на употребата на превозните средства, вниманието на учениците се насочва върху тяхната безопасност във връзка с голямото им социално и икономическо значение.

Учителят пуска на електронната дъска видеоклип³ с информация и статистика за степента на опасност за живота и здравето, с която са свързани едни от най-популярните превозни средства.

Учениците трябва да извлекат информация за това кои са най-опасните от тях. След това изразяват лично мнение въз основа на собствения си опит и знания, за причините поради които едни превозни средства са по-опасни от други, и как могат да се избегнат инциденти. Там, където не могат да се аргументират, търсят допълнителна информация в рамките на няколко минути. В процеса на работа учениците се допълват едни други, имат възможност да оспорят и да допълнят информацията от видеоклипа или мненията на останалите участници в дейността.

4. Последната дейност, предвидена в урока, която стъпва върху предишните, е създаване на рекламен материал.

Учителят казва няколко уводни думи за специфичен вид туристически транспорт в Куба – коко такситата, и поставя на учениците задачата в група по четирима или петима да изработят реклама. Тя трябва да съдържа визуални изображения и кратък апел към туристите да използват коко такситата, в който да личат предимствата на това превозно средство. Текстовете могат да са в проза или рима, допуска се песен или музикален съпровод.

Дейността изисква комплексен подход към поставената задача, използване на придобитите в предишната част на урока знания и умения за търсене на информация, отсяване на най-важното, анализ и обобщаване. Придобиват се нови социокултурни знания за Куба и за това как се прави реклама, които са необходими за изпълнение на задачата. Учениците работят в екип, комуникират ефективно, дават предложения, които след обсъждане приемат, отхвърлят или модифицират. Спазват зададените критерии и времеви рамки.

5. Готовите материали в различни формати (.ppt, .docx, .gif, .png, .jpg, .canva, т.н.) се качват във виртуалната класна стая, за да се виждат от всички, и се представят от авторите пред класа. Учениците четат текста изразително или го изпяват (в зависимост от това, което са създали), стараяйки се максимално ефективно да привлекат потенциалните клиенти на коко такситата.

Учителят дава оценка и насоки след представянето на рекламните продукти.

6. Учениците получават като домашно задание да прегледат отново рекламните материали, да напишат кои от тях са най добре направени и да се аргументират.

7. Темата ще бъде доразвита и надградена в следващите уроци.

Резултати и изводи

В резултат на проведения интерактивен урок всички ученици се справят много добре с поставената задача и изразяват желание за още подобни занимания, като изключително полезни, интересни и забавни за тях.

В резултат учениците разширяват речниковия си запас, умеят да разпознават различните видове превозни средства както по име, така и според функциите и употребата им. Добиват многостранна представа за важността им за обществото в исторически и в съвременен аспект. Умеят да правят сравнение между различни поведенчески модели и културни различия. Умеят да създават рекламен материал.

Дейностите разширяват и дигиталните им компетентности.

В урока се правят активни междупредметни връзки с български и английски език, природни науки, математика, история, география, гражданско образование, музика, изобразително изкуство.

В хода на урока учениците успешно комуникират, отсяват важното от второстепенното, творят и се мотивират да търсят допълнителна информация за по-добри резултати от работата си.

Създава се предразполагаща и толерантна атмосфера и позитивно конкурентен дух.

Усъвършенстват се уменията за оценка и самооценка и учениците стават по-мотивирани за учене и творчество.

Крайният продукт е реално практически приложим и би могъл да насочи някои от учениците към бъдещия им избор на професия.

Заклучение

В заключение може убедено да се твърди, че подобен тип урок носи реална полза за развитието на учениците както в личностен, така и в учебен и в професионален план.

Успешно се подпомагат усвояването и надграждането на ключовите компетентности (общуване на роден език, общуване на чужди езици, матема-

тическа компетентност и основни знания в областта на природните науки и технологиите, дигитална компетентност, умения за учене, обществени и граждански компетентности, инициативност и предприемачество, културна осъзнатост и творчески изяви) и меките умения на участниците в учебния процес, като напр. ефективно общуване, работа самостоятелно и в екип, лидерство, управление на времето, спазване на определени критерии, умение за търсене, анализ и подбиране на подходяща информация, за оценка и самооценка и други.

Силно се подчертава и стимулира творческият и иновативен дух в работата.

Чрез такъв тип уроци компетентностният подход доказва своята ефективност и води до по-лесно и успешно усвояване на учебния материал, стимулиране на учениците към учене, любознателност и креативност и интегрирано придобиване на основните компетентности и необходими умения.

Всичко това, като краен резултат, води до по-успешна личностна и професионална реализация на учениците.

БЕЛЕЖКИ

1. Препоръка на Съвета на Европа относно ключовите компетентности за учене през целия живот, 22.05. 2018 г. Достъпен на: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=GA](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=GA)
2. <https://aprenderespanol.org/ejercicios/vocabulario/transportes/vehiculos-test>
3. <https://www.youtube.com/watch?v=SvI2bOnQjwo&t=7s>
4. Закон за предучилищното и училищното образование Обн., ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 1.08.2016 г., изм. и доп., бр. 98 от 9.12.2016 г., в сила от 1.01.2017 г., изм., бр. 105 от 30.12.2016 г., в сила от 1.01.2017 г., бр. 58 от 18.07.2017 г., в сила от 18.07.2017 г.
5. Instituto Superior de Formación del Profesorado. El desarrollo de competencias en lenguas extranjeras: textos y otras estrategias, de <https://sede.educacion.gob.es/publiventa/PdfServlet?pdf=VP12311.pdf&area=E>
6. Objetivos en la enseñanza de lenguas extranjeras: De la competencia lingüística a la competencia intercultural de https://www.researchgate.net/publication/252023374_Objetoivos_en_la_ensenanza_de_lenguas_extranjeras_De_la_competencia_linguistica_a_la_competencia_intercultural

REFERENCES

ORTEGA, A.; FARFÁN FLORES, P., N/A. *El Enfoque por Competencias en la Educación*. Guadalajara: Universidad de Guadalajara. Available on: https://www.cucs.udg.mx/avisos/El_Enfoque_por_Competencias_en_la_Educaci%C3%B3n.pdf

- JOSÉ ÁNGEL GARCÍA RETANA, 2011. Modelo educativo basado en competencias: importancia y necesidad. Educational model based in competency: importance and necessity. *Revista Electrónica "Actualidades Investigativas en Educación"*, volumen 11, número 3 [setiembre-diciembre], pp. 1-24. Costa Rica: Universidad de Costa Rica. De <https://revistas.ucr.ac.cr/index.php/aie/article/view/10225/18088>
- JAVIER BARBERO ANDRÉS; ANA MAESTRO GÜEMES; CARLOS PITCAIRN ÁLVAREZ; ALEJANDRO SAIZ CUESTA, N/A. Las competencias básicas en el área de Lenguas Extranjeras, *Cuadernos de Educación de Cantabria* 6. De https://diversidad.murciaeduca.es/orientamur/gestion/documentos/cuadernos_educacion_6.pdf
- JUDITH T. BATISTA; MARÍA T. LEÓN; MILAGROS ALBURGUEZ, 2009. De los objetivos educativos a un enfoque por competencias en la enseñanza de lenguas extranjeras. *Omnia*, año 15, No1, pp. 95 – 115. De <https://produccioncientificaluz.org/index.php/omnia/article/view/7236/7224>

COMPETENCIES AND SKILLS IN SECOND FOREIGN LANGUAGE LESSONS

Abstract. Teaching a foreign language is increasingly challenging in the context of a rapidly changing environment and the need for integrated, practically oriented education and high adaptability to modern living conditions.

This article presents a specific pedagogical practice that demonstrates in practice the importance of the competence approach in education as a source and stimulus for the development of competencies and skills in students and leading to a higher motivation for learning and self-improvement.

The lesson described in the article refers to the acquisition of new and further development of old competencies and skills with the ultimate goal of creating a real product of the educational activity – advertising material. The stages that are passed through in order to achieve the final goal have been examined, the benefits of this kind of activity have been proven and the relevant conclusions have been drawn.

Keywords: competencies; skills; motivation; creativity; product

✉ **Margarita P. Petrova**

Second English Language School "Thomas Jefferson"

Sofia, Bulgaria

E-mail: 2els.Sofia@2els.com